Харукі МУРАКАМІ

ПРО КІНЕЦЬ ДУШЕВНОГО СТАНУ, ЩО ЗВЕТЬСЯ ЮНІСТЮ

Оповідання

Скінчилася молодість.

Чогось трохи боязко, коли бачиш такий початок, хіба ні? Мені також страшно. Але в будь-якому разі нічого не поробиш, раз уже вона скінчилася. Скоро сорок, і, якщо нехтувати фізичними вправами, обвисатимуть боки. За зубами я доглядаю нині також ретельніше, ніж колись. Коли випиваєш із молодою дівчиною, слід наново усвідомити потребу втримуватися від повчань. Джим Морісон, який колись був нашим ідолом, уже давно помер, а Брайан Вілсон добряче погладшав через залежність від кокаїну. Подруги одного зі мною або близького покоління повиходили заміж, у багатьох є діти, і ніхто вже не хоче зі мною розважатися. Хоча, навіть якщо й спробувати поговорити з молодою дівчиною, то чомусь "спільних" тем для розмов знайдеться небагато, натомість западатиме чимало пауз у розмові. Так, настає середній вік. Незалежно від того, подобається це тобі чи ні.

Зараз у мене і черевця ще немає, і вага майже не змінилася зі студентських часів, і волосся, на щастя, густе. Здоров'я — моя перевага: я жодного разу не хворів. Та все одно вік бере своє. Це природно. Роки вони і є роками. Якщо раптом роки перестануть виконувати свою функцію років, система Всесвіту порине в хаос. Тому я і не вважаю це сумним. Принаймні на сьогодні. Мені здається, що нехай воно буде так, як є. Думаю, що, мабуть, із цим нічого не поробиш.

Якщо б хтось сказав мені ще раз стати двадцятилітнім, то я передовсім подумав би, як це тяжко. Мені здається, що такі речі також — хоч свого часу і було цікаво — краще знову не повторювати. Я не хочу

таким чином озиратися в минуле. Є минуле і є теперішній я. Але зараз існую я теперішній, а не я колишній. Мені не залишається нічого іншого, крім одного: вміло мати справу із собою теперішнім.

Напевно, критерій — коли скінчилася юність — у кожної людини свій. Є, мабуть, люди, у яких вона скінчилася непомітно і раптово, а є, вочевидь, і такі, котрі мають на руках чітке підтвердження — у такий-то момент часу.

Нещодавно я зустрівся зі старим другом, і він раптом сказав:

— Останнім часом я дуже добре відчуваю, що моя юність уже скінчилася.

— Це чого?

— Ну, дивись, у мене є син. Йому шість років. І коли я дивлюся на нього, то інколи мені спадає на думку таке: він ростиме, зустрічатиметься з різними жінками, закохуватиметься, любитиме їх — таких приємних речей, мабуть, буде багато. Але мені такі речі вже недоступні. Хоча колись і були в моєму житті. Та вже не буде. Дивно, але, словом, я просто заздрю. Подальшому життю сина.

— А що, як просто зараз у когось закохатися? — кажу я.

— Нічого не вийде. Здоров'я вже не те, до того ж, якщо, наприклад, я так і зроблю, то відповідний настрій знову до мене не повернеться, — каже він. — Тобто, інакше кажучи, кінець моєї юності — це саме така річ.

— Ти зрозумів, що юність скінчилася, коли почав заздрити синові?

— Так.

А я відчув, що молодість позаду, в тридцять років. Я й тепер добре пам'ятаю ті події. І можу їх детально описати. Я вечеряв в одному розкішному ресторані в Адзабу (заст. район Токіо, зараз належить до району Мінато) із вродливою дівчиною. Хоча насправді ми вечеряли не вдвох — нас було четверо. Відбувалася робоча попередня нарада, геть позбавлена романтики. Цього дня я вперше зустрівся з нею.

Я дуже здивувався, коли кинув на неї погляд. Бо вона була точною копією дівчини, яку я знав колись. І обличчя, і враження, яке справляла, і манера сміятися. Колись я був закоханий у цю дівчину, і все дійшло до не дуже й поганого моменту, але чомусь ми розійшлися, і потому вже не зустрічалися. Я не знаю, що вона зараз робить…

І вона справді була точною копією цієї дівчини. Я, розхвилювавшись, пив вино, їв паштет, сьорбав суп. Мені здалося, що минуле повернулося. І не має значення, що з цього вийде, такі речі приємні. Принаймні непогані. Подібний досвід мав — як у знайомій грі.

Всю вечерю, під час якої відбувалася робоча попередня нарада, я зрідка дивився в її бік. Я кидав погляди, аби ще раз переконатися у тому, як саме вона розмовляє і як їсть салат. Чим більше я дивився на неї, тим більше вона нагадувала мою колишню дівчину. Схожа надзвичайно, так, що аж у грудях почало боліти. Однак була набагато моднішою, зокрема і з огляду на свій вік, і вбрання, в яке була вдягнена, і косметика, і зачіска, і поведінка, — усе було розкішне. Я подумав, що й та моя дівчина, ставши старшою, певно, така ж.

Вечеря завершилася. Принесли десерт, і ми перейшли до кави. Робоча розмова майже вичерпалася. Було зрозуміло, що надалі мені, мабуть, не доведеться з нею зустрітися. Хоч я особливо й не хотів ще раз із нею зустрічатися. Хай би якою вона була схожою, годі й говорити, що вона і моя колишня дівчина — різні люди. Це просто досвід, з яким зустрічався колись, ілюзія. Хоч мені і було доволі приємно разом із нею повечеряти, але й тільки. Це не те, що повторюється багато разів. Раптово зустрівшись, така річ має зникнути.

Я добре це збагнув. Мені виповнилося тридцять, і подібна логіка була мені зрозуміла. Водночас я подумав, що не хочу, аби все скінчилося саме так.

— Слухайте, Ви — точна копія дівчини, яку я знав колись. Це просто неймовірно! — сказав я їй насамкінець. Я не міг цього не сказати, хоча й не обов'язково було. Як тільки вимовив, то сам пожалкував про те, що сказав.

Вона усміхнулася. Її усмішка була прекрасною. Її усмішка була довершеною. І відповіла:

— Чоловіки часто так кажуть. На мою думку, дотепний спосіб вираження. — Вона сказала це так, як слова з якогось фільму.

"Та ні, немає тут нічого дотепного, я і не думаю до тебе залицятися, ти справді точна копія тієї дівчини," — ось що я хотів сказати. Але не сказав. Що б я не мовив, зрештою, все було б марним. Нічого не поробиш! І тому я мовчав. Тим часом змінилася й тема розмови…

Не можна сказати, що я розсердився чи мені стало неприємно через те, що вона сказала. Я просто змирився. І навіть зрозумів її почуття. Мабуть, вона багато разів чула подібні речі й доти. Оскільки ж була гарною, чарівною дівчиною, певно, довелося втрапляти і в надокучливі, і в неприємні ситуації. Я розумів також і те, що гарна, чарівна дівчина часто потрапляє у неприємні ситуації. І тому й гадки не мав у чомусь її звинувачувати. Однак тоді, за столиком розкішного ресторану в Адзабу, щось усередині мене зникло. Я певен цього. Певна беззахисність, яка живилася моєю тривалою вірою й моїм життям, щось подібне до неконтрольованої незахищеності без пункту про можливість резервування, відійшло, щезло в одну мить через сказані нею слова. Дивно, але я навіть у найтяжчі часи, ретельно оберігав це в собі, аби не ятрити рану. Складно пояснити, чому аж так ретельно оберігав. Звичайно, колись я любив цю дівчину. Та це в минулому. І тому, інакше

кажучи й абсолютно щиро, весь цей час я ретельно оберігав не її, а пам'ять про неї. Свій певний душевний стан, який відповідав їй. Душевний стан, який може виникнути лише в певний момент часу за певних обставин — ось що насправді зникло в одну мить. Унаслідок цього короткого діалогу з нею, за кілька секунд.

Разом із зникненням цього, вочевидь скінчився і непевний душевний стан, який називається, ну нехай і юністю. Мені вдалося це усвідомити. Я опинився у світі, відмінному від попереднього. Подумав, чому ж усе завжди закінчується так швидко, непомітно? Вона ж нічого такого особливого не сказала… Це був справді безневинний легкий обмін думками. І навіть вийшло звести все до жарту…

Мені здається, що вона б точно здивувалася б, якби дізналася, що її слова опустять завісу моєї юності. Хоча зараз уже мені абсолютно однаково, хто і коли опускав такі завіси…

Вже зараз…